



Sundheds- og Ældreministeriet
Holbergsgade 6
1057 København K

Det Ethiske Råd
Holbergsgade 6
1057 København K
Tel + 45 7221 6860
www.etiskraad.dk

25. januar 2016
J.nr.: 1601648
Dok. nr.: 7179
EBJ.DKETIK

Høring over udkast til lovforslag om en styrket indsats for gravide med misbrug af rusmidler

Det Ethiske Råd har modtaget et lovforslag rettet mod at styrke indsatsen over for gravide med et misbrug af rusmidler i høring. I det følgende kommenterer Rådet de væsentligste dele af lovforslaget og henviser samtidig til sin udtalelse *Høring over afrapportering fra arbejdsgruppe om gravide med et misbrug af rusmidler*¹, hvor nogle af kommentarerne er mere udfoldede end i dette høringssvar.

Ensretning af bestemmelserne for gravide alkoholmisbrugere og gravide stofmisbrugere

Lovforslaget rummer bestemmelser om, at rammerne for indsatsen over for kvinder med henholdsvis et misbrug af alkohol og et stofmisbrug ensrettes, idet tilbuddene ikke er identiske i dag. Ensretningen rummer primært de følgende to elementer:

- Det skal være obligatorisk for kommunerne at give gravide med et alkoholmisbrug tilbud om døgnbehandling, hvor der under bestemte forudsætninger er mulighed for at tilbageholde kvinden, hvis hun forudgående har givet samtykke til dette. Efter den nuværende lovgivning er det kun obligatorisk at give et sådant tilbud i forbindelse med stofmisbrug.
- Lovgivningen om tilbageholdelse af gravide alkoholmisbrugere rummer blandt andet en bestemmelse om, at den gravide misbruger kan tilbageholdes, hvis det vil være uforsvarligt ikke at tilbageholde den pågældende, fordi den gravide alkoholmisbruger frembyder nærliggende fare for at skade fosteret. En sådan bestemmelse angående skade på fosteret eksisterer ikke i forbindelse med gravide stofmisbrugere, men den forslås indføjet som en af flere mulige betingelser for at tilbage-

¹ Se: <http://www.etiskraad.dk/etiske-temaer/sundhedsvaesenet/hoeringssvar/2015-09-29>
- høringssvaret rummer Rådets kommentarer til rapporten om gravide misbrugere fra 11. september 2015, der ligger til grund for lovforslaget.

holde gravide stofmisbrugere. De øvrige betingelser er allerede fastlagt i lovgivningen.

Alle medlemmer af Det Ethiske Råd kan tilslutte sig de nævnte ændringsforslag. Det førstnævnte forslag under punkt et vil medføre, at alle gravide med et alkoholmisbrug får en vigtig handlemulighed i forhold til at håndtere deres misbrug under graviditeten. Som reglerne er nu, er det op til den enkelte kommune, om der skal være et sådant tilbud. Samtidig ligestiller det de to grupper af misbrugere, hvilket virker helt oplagt, da det ikke må antages, at der i den givne sammenhæng er relevante forskelle på de to gruppers behov.

Nogle medlemmer ønsker at pointere, at de tilslutter sig pkt. to ovenfor angående faren for at skade fosteret ud fra betragtning, at det må antages, at en af begrundelserne for, at gravide misbrugere giver forudgående samtykke til tilbageholdelse, er hensynet til fosteret. Kvinden har således udtrykt egen interesse i at føde et sundt barn og altså samtykket til tilbageholdelsen for at sikre dette. For andre medlemmer er deres tilslutning til forslaget også betinget af, at de anser hensynet til fosteret for at være et selvstændigt, etisk hensyn.

Det skal i forlængelse af de foreslåede ændringer nævnes, at der ifølge lovforslaget "som led i udmøntningen af satspuljeaftalen for 2016-2019 på social- og indenrigsområdet iværksættes metode- og kompetenceudvikling målrettet døgnbehandlingstilbud til gravide kvinder med et misbrug af rusmidler, herunder alkohol, samt relevant implementeringsstøtte. Dette initiativ skal bidrage til at sikre, at lovgivningens muligheder for at tilbyde gravide kvinder kontrakt om behandling med mulighed for tilbageholdelse anvendes, og at der findes relevante døgnbehandlingstilbud med tilstrækkelige kompetencer til behandling af gravide kvinder med rusmiddelproblemer, herunder i forhold til at kunne håndtere eventuelle tilbageholdelsessituationer."

Det Ethiske Råd finder, at det er særdeles centralt, at der på de relevante behandlingssteder udvikles en tillidsfuld kultur, hvor personalet primært er orienteret mod at motivere de gravide misbrugere til at deltage i behandlingsforløbet og komme ud af eller nedbringe deres misbrug ad frivillighedens vej. Tvang efter forudgående samtykke bør kun være en absolut sidste løsning, og muligheden for at udøve tvang bør i mindst mulig grad medvirke til at forme kulturen på behandlingsstedet. I forlængelse heraf finder Det Ethiske Råd den beskrevne metode- og kompetenceudvikling velvalgt, da tilstrækkelig kompetence hos medarbejderne udgør en nødvendig betingelse for at udvikle en kultur, der virker motiverende og skaber tillid for de gravide misbrugere.

Nogle medlemmer af Det Ethiske Råd finder det ligeledes centralt, at der gennemføres forskning, som kan belyse, hvorvidt indsatsen med tvang rent faktisk gavner barnet. Det nuværende vidensgrundlag er ikke tilstrækkeligt til at begrunde tvang, uanset om det sker efter forudgående samtykke eller ej.

Udvidelse af kontrakt- og tilbageholdelsesperioden

Lovforslaget medfører en forlængelse af selve kontraktperioden og derudover også en udvidelse af mulighederne for at tilbageholde den gravide kvinde med tvang på baggrund af en forudgående aftale herom:

- Kontrakten med den gravide kvinde udvides, så den altid skal gælde indtil fødslen af barnet. Efter de gældende regler kan der højst indgås en kontrakt af 6 måneders varighed. Men selv om kontraktperioden udvides, kan kvinden når som helst opsige kontrakten, medmindre hun på det givne tidspunkt er tvangstilbageholdt. Det fremgår af bemærkningerne til lovforslagets enkelte bestemmelser, at det skal sikres, at kvinden er bekendt med mulighederne for at opsige kontrakten undervejs i forløbet.
- Den mulige varighed af den enkelte tilbageholdelsessituation udvides fra 14 dage til 3 uger.
- Varigheden af den samlede tilbageholdelsesperiode udvides fra to til tre måneder.

Alle medlemmer af Det Ethiske Råd kan tilslutte sig punkt 1 ud fra den betragtning, at mange gravide misbrugere har behov for støtte i hele graviditetsforløbet. Derfor er det velvalgt, at kontraktperioden omfatter hele graviditetsforløbet, men samtidig åbner mulighed for, at kvinden kan ophæve kontrakten efter eget ønske, medmindre hun på det givne tidspunkt er tvangstilbageholdt. Medlemmerne vil dog samtidig understrege vigtigheden af, at det under alle omstændigheder tilstræbes at give kvinden omfattende støtte i det videre forløb, efter at hun har forladt behandlingsstedet, også efter fødslen.

Nogle medlemmer af Det Ethiske Råd tilslutter sig også punkt to og tre ovenfor, idet de tilslutter sig lovforslagets begrundelse om, at udvidelserne må antages at kunne medvirke til at "skabe den fornødne tid til at arbejde med kvindens motivation for behandling med henblik på at sikre, at barnet fødes med færrest mulige helbredsproblemer og skader som følge af moderens misbrug under graviditeten".

Andre medlemmer af Det Ethiske Råd tilslutter sig også udvidelsen af den mulige varighed af den enkelte tilbageholdelsessituation fra 14 dage til 3 uger, men disse medlemmer mener ikke, der bør være en grænse for varigheden af den *samlede* tilbageholdelsesperiode. Efter deres mening er det uhensigtsmæssigt ikke at have mulighed for at tvangstilbageholde kvinden hen imod slutningen af graviditetsforløbet, fordi hun allerede har været tvangstilbageholdt i 3 måneder.

De medlemmer af Det Ethiske Råd, der anbefaler, at der ikke skal være et øvre loft for den samlede tilbageholdelsesperiode, ønsker at pointere, at den gravide kvinde skal have en *reel* mulighed for at trække sit samtykke til tilbageholdelse tilbage efter udløbet af et specifikt tilbageholdelsesforløb, da hun ellers kan risikere at være tvangstilbageholdt i stort set hele graviditetsforløbet. Også de medlemmer, der tilslutter sig et øvre loft for den samlede tilbageholdelsesperiode på tre måneder, finder, at muligheden for at trække samtykket til tilbageholdelse tilbage undervejs i forløbet bør være reel.

Alle medlemmer af Rådet noterer sig i forlængelse heraf, at en konkret afgørelse om tilbageholdelse for begge grupper af misbrugeres vedkommende kan

indbringes for retten og ønsker at pointere vigtigheden af, at den tilbageholdte misbruger er bekendt med denne bestemmelse. Medlemmerne vil samtidig påpege, at der er behov for en juridisk bisidder, som kan rådgive kvinden både i forbindelse med den indledende beslutning om samtykke til tvangstilbageholdelse og i tilknytning til en konkret tilbageholdelsesperiode.

Med venlig hilsen

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Jacob Birkler'.

Jacob Birkler
formand for Det Ethiske Råd